

Úvod do umělé inteligence (NAIL120)

1. a 2. cvičení

Jirka Fink

<https://ktiml.mff.cuni.cz/~fink/>

Katedra teoretické informatiky a matematické logiky
Matematicko-fyzikální fakulta
Univerzita Karlova v Praze

Letní semestr 2023/24

Poslední změna 27. února 2024

Licence: Creative Commons BY-NC-SA 4.0

- Strojové učení
- Plánování
- Evoluční algoritmy a metaheuristiky
- Zpracování obrazu, zvuků a videí
- Zpracování přirozených jazyků
- Autonomní vozidla
- Robotika
- Reprezentace znalostí

- Zavedení pojmů, historie
- Řešení úloh prohledáváním (A^* a spol.)
- Splňování podmínek (Constraint satisfaction programming)
- Logické uvažování (dopředné a zpětné řetězení, rezoluce, SAT)
- Automatické plánování
- Pravděpodobnostní uvažování a rozhodování
- Hry a teorie her
- Strojové učení (rozhodovací stromy, regrese, zpětnovazební učení)
- Filozofické a etické aspekty

Podmínky

- Zápočet bude udělen za vypracování domácích úkolů
- Programovací jazyk: Python
- Úkoly budou každý týden a na vypracování budou (většinou) 2 týdny
- Pozdní odevzdání úkolu se nepřipouští
- Úkoly se vypracovávají samostatně
- Minimální počet bodů k zápočtu je sedminásobek počtu úkolů
- Podrobnosti: https://ktiml.mff.cuni.cz/~fink/teaching/artificial_intelligence_intro/

Hodnocení

- Máte k dispozici všechny testy, které jsou v Recodexu
- Odevzdané řešení musí řešit úlohu v plné obecnosti zadání tj. nesmíte mít předpočítané hodnoty na zadané testy
- Bodování závisí na počtech testů, které splníte
- Počet bodů závisí též na kvalitě zpracování (hodnoceno ručně)

- 1 Heuristiky pro A* algoritmus
- 2 Úplné barvení pomocí Constraint satisfaction programming (CSP)
- 3 Úplné barvení pomocí logických podmínek (SAT)
- 4 Přeprava balíků s využitím automatického plánování
- 5 Hledání min s použitím podmíněné pravděpodobnosti
- 6 Lokalizace robota pomocí Markovských procesů
- 7 Hledání cesty pro rozbitého robota pomocí Bellmanovi rovnice
- 8 Minimaxový algoritmus pro jednoduchou hru
- 9 Rozhodovací stromy pro zjišťování cukrovky
- 10 Klasifikace článků neuronovou sítí

Web

<https://ktiml.mff.cuni.cz/~fink/>

E-mail

fink@ktiml.mff.cuni.cz

GIT

- Zadání domácích úkolů
- Šablony, které máte za domácí úkoly doplnit
- <https://gitlab.mff.cuni.cz/finkj1am/introai>

Recodex

- Odevzdávání a automatická kontrola (unit testy)
- Komentáře k Vaším řešením

- Russell, Norvig: Artificial Intelligence: A modern approach
 - K půjčení v malostranské knihovně MFF
 - Elektronicky: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=5495854>
- MIT video přednáška: <https://ocw.mit.edu/courses/electrical-engineering-and-computer-science/6-034-artificial-intelligence-fall-2010/lecture-videos/>
- Internet ...

Large-scale optimization: Metaheuristics

Metody řešení optimalizačních úloh založených na kombinaci různých heuristik umělé inteligence

Aplikace optimalizačních technik

Vyzkoušet si různé optimalizační algoritmy na zvolené úloze

Terminologie

- Stav = vrchol: Úplný popis jedné konfigurace
- Akce = hrana: Atomická změna konfigurace
- Cena akce = váha (délka) hrany
- Počáteční stav = počáteční vrchol
- Cíl = množina koncových vrcholů
- Stavový prostor = množina vrcholů
- Transition model = funkce (stav,akce) \rightarrow stav

Proč měnit terminologii?

Příklady hledání cest v UI

- Loydova patnáctka
- Sokoban
- Rubikova kostka
- Další hlavolamy

Input: Graf G , počáteční vrchol s a cílový t

```
1 Všechny vrcholy označ za nenavštívené
2 Počáteční vrchol označ za navštívený
3 while existuje navštívený vrchol a cílový vrchol není prozkoumaný do
4   Zvol  $u$  libovolný navštívený vrchol
5   for  $v$  soused  $u$  do
6     if  $v$  je nenavštívený then
7       Označ  $v$  za navštívený
8   Označ  $u$  za prozkoumaný
```

Poznámky

- Jestliže s a t leží ve stejné komponentě, tak skončíme prozkoumáním t , jinak projdeme celou komponentu obsahující s
- Průchod do hloubky: vybíráme poslední navštívený vrchol
- Průchod do šířky: vybíráme první navštívený vrchol
- Existuje řada variant: více počátečních i koncových vrcholů, nalezení cest do všech vrcholů, ...

Input: Graf G s nezápornou délkou hran c , počáteční vrchol s a cílový t

```
1 Všechny vrcholy označ za nenavštívené
2 Počáteční vrchol označ za navštívený
3 Délka nejkratší zatím nalezené cesty z  $s$  do  $u$  je  $d[u] := \infty$  kromě  $d[s] := 0$ 
4 while existuje navštívený vrchol a cílový vrchol není prozkoumaný do
5      $u :=$  navštívený vrchol s nejmenší hodnotou  $d[u]$ 
6     for  $v$  soused  $u$  do
7         if  $d[v] > d[u] + c(u, v)$  then
8              $d[v] := d[u] + c(u, v)$ 
9             Označ  $v$  za navštívený
10    Označ  $u$  za prozkoumaný
```

Poznámky

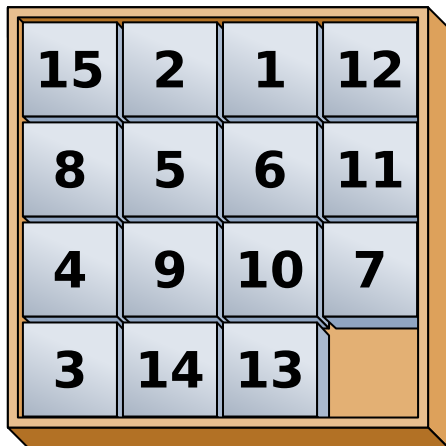
- Pro prozkoumané vrcholy u je $d[u]$ délka nejkratší cesty z s to u
- Algoritmus označuje vrcholy za prozkoumané v neklesající vzdálenosti od počátku
- Prozkoumány jsou všechny vrcholy ve vzdálenosti menší než je vzdálenost do cíle
- Graf může být příliš velký, takže d si pamatujeme jen pro navštívené vrcholy
- Která města navštívíme při hledání cesty z Prahy do Brna?
- Vizualizace: <https://qiao.github.io/PathFinding.js/visual/>

Input: Graf G s nezápornou délkou hran c , počáteční vrchol s

```
1 Všechny vrcholy označ za nenavštívené
2 Počáteční vrchol označ za navštívený
3 Délka nejkratší zatím nalezené cesty z  $s$  do  $u$  je  $d[u] := \infty$  kromě  $d[s] := 0$ 
4 while existuje navštívený vrchol a libovolný cíl není prozkoumaný do
5      $u :=$  navštívený vrchol s nejmenší hodnotou  $d[u] + h(u)$ 
6     for  $v$  soused  $u$  do
7         if  $d[v] > d[u] + c(u, v)$  then
8              $d[v] := d[u] + c(u, v)$ 
9             Označ  $v$  za navštívený
10    Označ  $u$  za prozkoumaný
```

Poznámky

- Heuristická funkce $h(u)$ dává odhad vzdálenosti z u nejbližšího cíle
- Pokud $h(u) = 0$ pro všechny vrcholy, pak se A* chová stejně jako Dijkstra
- Heuristiku musíme rychle spočítat, ideálně v $O(1)$, ale přesnou délku nejkratší cesty obvykle nedokážeme rychle určit

Definice

Heuristika h je

- přípustná (admissible), jestliže $0 \leq h(u) \leq c^*(u)$
- monotónní (monotonous, consistent), jestliže $0 \leq h(u) \leq h(v) + c(u, v)$

pro všechny vrcholy u a hrany uv a cílové vrcholy t , kde $c^*(u)$ je délka nejkratší cesty z u do nejbližšího cíle.

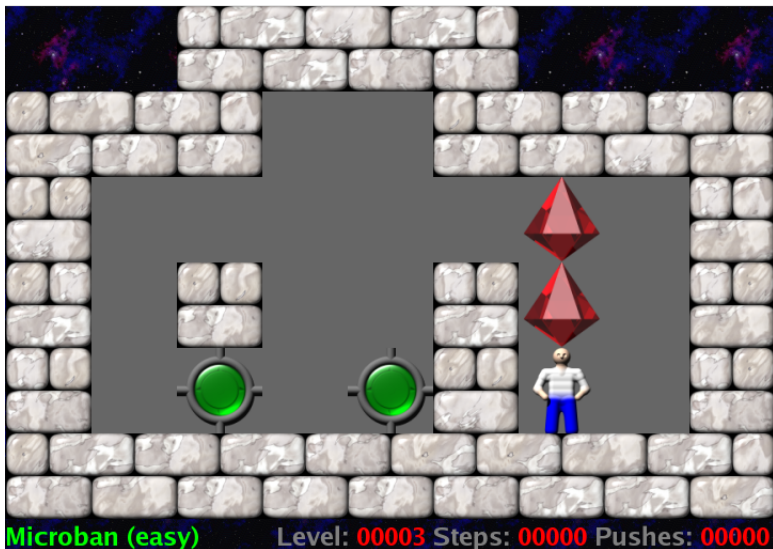
Cvičení

Rozhodněte, zda pro silniční síť jsou následující heuristiky přípustné a monotónní.

- Euklidovská vzdálenost: $h_2(a, b) = \sqrt{(b_1 - a_1)^2 + (b_2 - a_2)^2}$
- Manhattanská metrika: $h_1(a, b) = |b_1 - a_1| + |b_2 - a_2|$
- Maximová metrika: $h_\infty(a, b) = \max\{|b_1 - a_1|, |b_2 - a_2|\}$

Otázky

- Je každá monotónní heuristika přípustná?
- Je každá přípustná heuristika monotónní?
- Proč potřebujeme, aby heuristika byla monotónní?

- Animovaná verze
- Přehled postupů

Značení

- $h(u)$: heuristika z u do cíle
- $g(u)$: vzdálenost ze startu do cíle
- $f(u) = h(u) + g(u)$
- $d[u]$: proměnná v A* udávající délku nejkratší nalezené cesty

Pozorování

Předpokládejme, že máme monotónní heuristiku.

- Hodnoty $f(u)$ jsou neklesající na všech nejkratších cestách se startu.
- A* prozkoumává (uzavírá) stavy v pořadí, ve kterém hodnoty $f(u)$ neklesají. Základní verze A* neurčuje pořadí prozkoumávání stavů se stejnou hodnotou $f(u)$.
- Při prozkoumávání stavu u je hodnota $d[u]$ rovna $g(u)$.
- A* vždy najde optimální plán (nejkratší cestu).
- A* prozkoumá všechny vrcholu u splňující $f(u) < C^*$ a některé vrcholy s $f(u) = C^*$, kde C^* je délka nejkratší cesty.

Pozorování

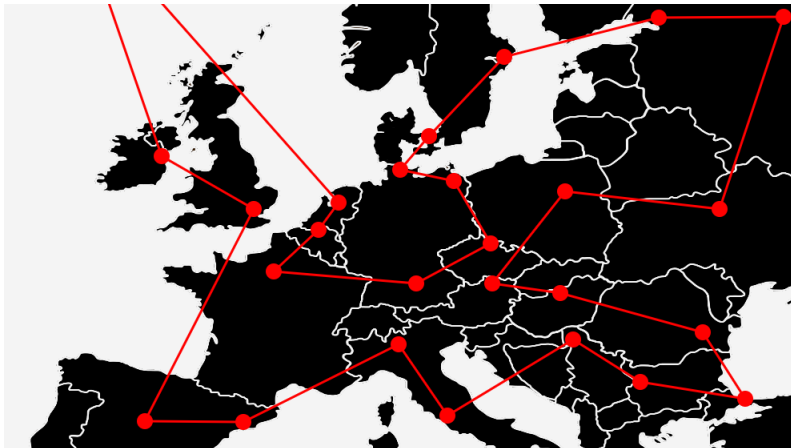
Dokažte pro přípustné/monotónní heuristiky h_1 a h_2 jsou též

- $\alpha h_1 + (1 - \alpha)h_2$, kde $0 \leq \alpha \leq 1$
- $\max \{h_1, h_2\}$

přípustné/monotónní heuristiky.

Otázka

Která z výše uvedených kombinací je lepší?

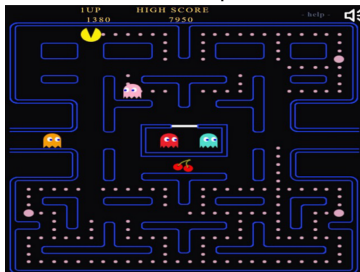
Dokážete vymyslet heuristiky pro tyto hry?

Minesweeper

Šachy

Packman

Kulečník

Zadání (zkráceno)

Implementujte **monotónní** heuristiky pro **A*** algoritmus spuštěný na **podgrafy** následujících nekonečných mřížek.

- Klasická dvourozměrná mřížka
- Klasická třírozměrná mřížka
- Dvourozměrná mřížka obsahující i úhlopříčky
- Třírozměrná mřížka obsahující stěnové i prostorové úhlopříčky
- Třírozměrná mřížka obsahující stěnové úhlopříčky ale nikoliv prostorové
- Hrany odpovídají právě pohybům věže po šachovnici
- Skokan se pohybuje o 3 políčka v jedné souřadnici a o 2 políčka v druhé souřadnici
- Král v sedmimílových botách, který může až o 8 políček horizontálně i vertikálně

Zadání: https://gitlab.mff.cuni.cz/finkjlam/introai/-/blob/master/01-a_star_heuristic/task.md

Rady

- Úkolem je najít heuristiku, nikoliv přesnou vzdálenost
- Zkuste vymyslet dolní odhad na minimální počet kroků
- Vycházejte z heuristik diskutovaných na cvičení, uzpůsobte je danému grafu a kombinujte je
- Na většinu mřížek stačí 1-2 řádková heuristika, v jednom případě zhruba 5 řádků
- Jestliže celé číslo je větší než 5.5, pak je větší nebo rovno 6